

Ji.hlá

INTER

DOCU

FILM

**24. MEZINÁRODNÍ FESTIVAL
DOKUMENTÁRNÍCH FILMŮ JI.HLAVA**

**24TH JI.HLAVA INTERNATIONAL
DOCUMENTARY FILM FESTIVAL**

Editor katalogu / Editor of the festival catalogue

Matěj Metelec

Editorka části Inspiračního fóra / The IF chapter editor

Ivana Průchová

Překlady / Translation

Jamie Rose, AZ Translations – Sylva Ficová, Jennifer Hejtmánková, Helena Koutná,
Veronika Lopauřová, Martina Neradová, Lucie Radoňová, Ephram Ryan,
Andrea Svobodová, Eva Ullrichová

Jazykové korektury / Proofreading

Jan Mazanec, AZ Translations – Brian Kenety, Lucie Radoňová, Andrea Svobodová

Výtvarná koncepce / Visual concept

Juraj Horváth, Klára Zahrádková

Sazba / Typesetting

Klára Zahrádková, Pavel Novák

Tisk / Print

Tiskárna Protisk, www.protiskcb.cz

Vydal / Published by

DOC.DREAM services, s. r. o. / DOC.DREAM – Spolek pro podporu dokumentárního filmu

Jana Masaryka 16, 586 01 Jihlava, Czech Republic

www.ji-hlava.cz

© DOC.DREAM

ISBN 978-80-87150-35-1

OBSAH

CONTENTS

- 19 Úvodní slova
Introductory words
- 31 Soutěžní sekce
Competitive Sections
- 81 Black Cinema Matters
- 117 Průhledná krajina: Jižní Korea
Translucent Landscape: South Korea
- 163 Průhledná bytost: Albert Kahn
Translucent Being: Albert Kahn
- 187 Inspirační fórum
Inspiration Forum
- 193 Inspirační fórum: čtení
Inspiration Forum: Reader

FESTIVALOVÁ ZNĚLKA

FESTIVAL SPOT

Režie / Directed by: Mike Hoolboom

Znělku 24. MFDF Ji.hlava připravil kanadský avantgardista Mike Hoolboom. V Ji.hlavě byl poprvé před patnácti lety. O dva roky později tu prezentoval svůj film Fascinace. Zaujal natolik, že festivalová soutěž experimentálních filmů nese od té doby stejné jméno.

„Jeptišku hraje žena, která ráda cítí vzrušení zakázaného, míst, kam by nikdo neměl chodit. Když jsem jí navrhl, aby si oblékla hábit, měla velkou radost. Její pomalé pohyby vzbuzují otázky: jak spolu žít, abychom si otevřeli dveře, jak se pomocí gest a rytmu, těch živočišných zvířecích hábitů těla, nutně přizpůsobit? Jak řekla skvělá americká tanečnice Deborah Hay: naráz celým tělem, naším učitelem.“

Mike Hoolboom

The official 24th Ji.hlava IDFF spot was made by Canadian experimental filmmaker Mike Hoolboom, who visited the festival for the first time fifteen years ago. Two years later, he brought his film called Fascinations that made such a strong impression that the experimental festival section was named after it.

“The nun is played by someone who likes to feel the heat of the forbidden, the places where no one should visit. When I suggested she take on a nun’s habit, she was delighted. Her slow movements pose questions: how to live with each other to open the door, make the necessary accommodations, using gesture and rhythm, the animal habits of the body? As the great American dancer Deborah Hay put it: the whole body at once, the teacher.”

Mike Hoolboom

SOUTĚŽNÍ SEKCE
COMPETITIVE SECTIONS

Vágní terén / Terrain Vague, *Edward Kihn, USA, 2020, 47 min*

Bílá na bílé / White on White, *Viera Čákanyová, SVK, CZE, 2020, 74 min*

Nahnutý člověk / A Man Leaning, *Marie-Violaine Brincard, FRA, 2020, 94 min*

O koncích / On Endings,
Liryc Dela Cruz, ITA, PHL, 2020,
82 min

Mizející / Dissipatio,
Filippo Ticozzi, ITA, 2020, 40 min

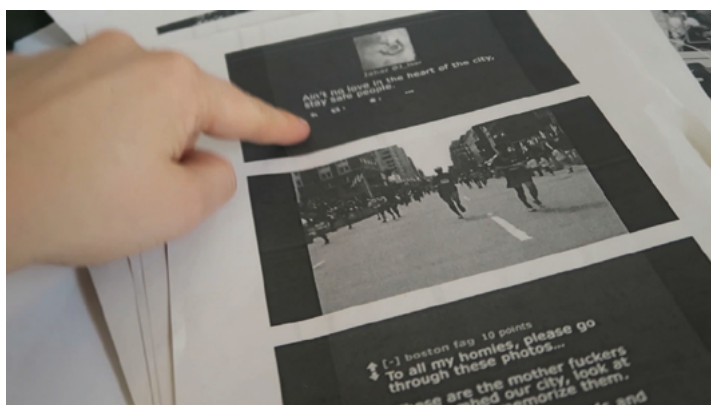
Jak Bůh hledal Karla / Once Upon
a Time in Poland, *Vit Klusák, Filip
Remunda, CZE, POL, SVK, 2020, 90 min*

Jeden říká ne / One Says No, *Dayong Zhao, CHN,
2020, 97 min*

Forenzníčení / Forensickness,
Chloé Galibert-Lainé, FRA, DEU, 2020,
40 min

**BLACK
CINEMA
MATTERS**

DOPIS Z JEDNOHO Z REGIONŮ MÉ MYSLI

JAMES BALDWIN

„Všechno, co běloši nevědí o černoších, přesně a neúprosně odhaluje, co nevědí sami o sobě.“

Černochoy v této zemi – a černoši v podstatě a z právního hlediska v žádné jiné zemi neexistují – vlastně učí, aby sami sebou opovrhovali od okamžiku, kdy spatří světlo tohoto světa. Tento svět je bílý a oni jsou černí. Bílí lidé mají moc, což znamená, že jsou černým nadřazení (a to ze své podstaty: stanovil to tak Bůh), a svět zná bezpočet způsobů, jak dát tento rozdíl najevo a nechat ho pocítit a vyvolat strach z něj. Dlouho předtím, než černošské dítě tento rozdíl vnímá, a ještě déle předtím, než ho pochopí, začíná na něj reagovat, začíná jím být ovládáno. Veškerá snaha dospělých připravit ho na osud, před kterým ho nemohou ochránit, způsobuje, že skrytě, v hrůze začíná čekat, aniž by si toho bylo vědomo, na svůj záhadný a neúprosný trest. Musí být „hodné“ nejen proto, aby vyhovělo rodičům a vyhnulo se jejich trestu; za jejich autoritou stojí další, bezejmenná a neosobní, jíž vyhovět je neskonale těžší, a je bezmezně krutá. A toto proniká do podvědomí dítěte prostřednictvím tónu, jakým jeho rodiče mluví, když ho napomínají a trestají nebo když mu projevují svou lásku; v náhlém, neovladatelném náznaku strachu, který zaslechne v hlase své matky nebo otce, když překročí určitou hranici. Neví, co je tou hranicí, a nedokáže se dobrat jejího vysvětlení, což je samo o sobě dosti děsivé, ale strach, který slyší v hlase dospělých, je ještě děsivější. Strach, který jsem třeba slyšel v hlase svého otce, když si uvědomil, že skutečně věřím, že mohu dělat všechno, co může dělat bílý chlapec, a jsem to odhodlaný dokázat, vůbec nebyl stejný jako strach, který jsem slyšel, když někdo z nás onemocněl nebo spadl ze schodů nebo se příliš vzdálil od domu. Byl to jiný strach, strach z toho, že dítě, které se vzepře předpokladům bílého světa, se vydává vstříc své zhoubě. Dítě díky Bohu nemůže

vědět, jak rozsáhlá a jak nelítostná je povaha moci, jak neuvěřitelně krutě se k sobě lidé chovají. Reaguje na strach v hlase svých rodičů, protože rodiče jsou pro něj mírou světa a bez nich nemá žádnou ochranu. Bránil jsem se, jak jsem si myslel, strachu vyvolávanému ve mně otcem tím, že jsem si připomínal, že je velmi staromódní. Pyšnil jsem se také tím, že už vím, jak ho přechytračit. Bránit se před strachem prostě znamená pojistit si, že jednoho dne vás strach porazí; strachu je třeba se postavit. Co se chytrosti týče, není pravda, že stačí k přežití – tedy v případě, že chce člověk skutečně žít.

Ve společnosti, která je zcela nepřátelská a ze své povahy se zdá být odhodlaná srazit vás – která srazila tolik jiných v minulosti a srazí jich tolik každý den –, začíná být téměř nemožné rozpoznat skutečnou újmu od domnělé. Člověk se může velmi rychle přestat o takové rozlišení snažit a nejhorší na tom je, že se o to obvykle přestane snažit, aniž by si to uvědomil. Všichni dveřníci a všichni policisté jsou dnes například v mých očích naprosto stejní a můj přístup k nim má za cíl prostě je zastrašit, než mohou zastrašit oni mě. Bezpochyby se v jisté míře dopouštím nespravedlnosti, ale tu míru nelze omezit, protože nemohu riskovat a předpokládat, že lidskost těchto lidí je pro ně skutečnější než jejich uniforma. Většina černochů nemůže riskovat předpoklad, že lidskost bělochů je pro ně skutečnější než barva jejich pleti. A to vede, nepostřehnutelně, leč nevyhnutelně, ke stavu myslí, kdy je pro člověka, jenž se dávno naučil očekávat to nejhorší, velmi snadné v to nejhorší uvěřit. Nejsou slova, která by dostatečně vyjádřila brutalitu, s jakou se v této zemi zachází s černochy, ač to bílí velmi neradi slyší. Černoch zpočátku prostě nechápe – a toto rovněž nelze dostatečně vyjádřit slovy –, proč s ním běloši takto zacházejí; neví, čím si to zasloužil. A jakmile si uvědomí, že zacházení, kterého se mu dostává, nesouvisí s tím, co udělal, že snaha bělochů zničit ho – protože nic jiného to není – je naprosto bezdůvodná, není pro něj těžké pokládat bělochy za zloduchy. Hrůzy života amerického černocha zatím příliš nenacházejí vyjádření v jazyce. Utajení jeho zkušenosti, která teprve proniká do jazyka a která je popírána či přehlížena v oficiálních i běžných projevech – odtud idiom

negr –, dodává na důvěryhodnosti každému systému, který předstírá, že se ji snaží objasnit. A ve skutečnosti byla pravda o člověku černé pleti coby historickém subjektu a lidské bytosti před ním samým skryta, záměrně a krutě; síla bílého světa je ohrožena pokaždé, když černocho odmítne přijmout definice bílého světa. Proto je tu všemožná snaha srazit černocho k zemi – byla tu nejen včera, ale je tu i dnes.

Je krajně nepravděpodobné, že černoši se někdy dostanou ve Spojených státech k moci, protože tvoří přibližně pouze devítinu tohoto národa. Nejsou na tom stejně jako Afričané, kteří se snaží získat zpět svou půdu a zbavit se koloniálního jha a zotavit se z koloniální zkušenosti. V situaci černochoů se skrývá jiné nebezpečí, a to jak pro černocho coby černocho, tak pro zemi, jíž je tak souženou a sužující součástí. Americký černocho je jedinečným stvořením; nemá nikde žádný protějšek ani předchůdce. Muslimové na to reagují tím, že černocho označují za „takzvaného amerického černocho“ a nahrazují jména zděděná z otroctví písmenem „X“. Je skutečností, že každý americký černocho slyší na jméno, které původně patřilo bílému muži, jehož otrokem byl. Mně říkají Baldwin, protože jsem byl buď prodán svým africkým kmenem, nebo z něj unesen do rukou bílého křesťana jménem Baldwin, který mě přinutil pokleknout pod křížem. Jsem tedy, jak od pohledu, tak ze zákona, potomkem otroků v bílé protestantské zemi a právě toto znamená být americkým černochem, právě tím on je – uneseným pohanem, kterého prodali jako zvíře a stejně tak s ním zacházeli, koho kdysi označila americká ústava za „tři pětiny“ člověka a kdo, podle rozhodnutí ve věci Dred Scott, neměl žádná práva, která by musel běloch respektovat. A dnes, sto let po své formální emancipaci, zůstává – snad s výjimkou amerického Indiána – nejpopovrhovanějším tvorem v této zemi. Skutečná změna situace černochoů tedy jednoduše není možná bez zcela radikálních a dalekosáhlých změn v americké politické a sociální struktuře. A je zřejmé, že bílí Američané nejsou jen prostě neochotní tyto změny provést, ale z velké části natolik zlenivěli, že si je ani nedokážou představit. Je třeba dodat, že ani černocho samotný již nevěří v dobrou vůli bílých Američanů – pokud v ni vůbec

kdy věřit mohl. Černoch objevil, a to na mezinárodní úrovni, moc zastrašovat, kterou měl v soukromí vždy, ale doposud jí mohl pouze v soukromí manipulovat – často k soukromým účelům, vždy k účelům omezeným.

Tato minulost, minulost černého muže, minulost ve znamení lana, ohně, mučení, kastrace, vraždění novorozeňat, znásilňování; smrti a ponížení, strachu ve dne v noci, strachu až do morku kostí; pochyb o tom, že je hoden života, neboť mu ho všichni kolem odpírali; lítosti nad jeho ženami, nad jeho přibuzenstvím, nad jeho dětmi, které potřebovaly jeho ochranu a které on ochránit nemohl; zlosti, nenávisti a vraždy, nenávisti vůči bělochům tak hluboké, že se často obracela proti němu a jeho vlastnímu lidu a znemožnila veškerou lásku a důvěru, veškerou radost – tato minulost, tento nekonečný zápas o dosažení a odhalení a potvrzení lidské identity, lidské autority, však má v sobě navzdory vší své hrůze i cosi nesmírně krásného. Nechci být sentimentální, co se utrpení týče – toho je bezpochyby vždy více než dost –, ale lidé, kteří nemohou trpět, nemohou nikdy dospět, nemohou objevit sebe samé. Muž, který je den co den nucen vyrvat své mužství, svou identitu, z ohně lidské krutosti, který plane, aby ho zničil, ví, pokud své úsilí přežije, a dokonce i když ho nepřežije, něco o sobě a lidském životě, co žádná škola na světě – a vskutku ani žádná církev – nedokáže naučit. Dosáhne své vlastní autority a ta je neotřesitelná. Aby si zachránil život, je totiž nucen nahlížet pod povrch, nebrat nic jako samozřejmost, naslouchat významu za vyřčenými slovy. Pokud někdo pokaždé znovu přežije to nejhorší, co život může přinést, přestane ho nakonec ovládat strach z toho, co může život přinést; vše, co přinese, je třeba snášet. A na této úrovni zkušenosti začíná být vlastní zahořklost snesitelná a nenávist se stává příliš těžkým břemenem. Pojetí života zde tak stručně a nedostatečně načrtnuté představuje zkušenost celých pokolení černochů a pomáhá vysvětlit, jak přežili a jak byli schopni zplodit děti předškolního věku, které procházejí davem do školky. Útočit nepřetržitě na mohutnou a netečnou pevnost bílé nadřazenosti, jako to černoši v této zemi tak dlouho činí, vyžaduje velkou sílu a velkou protřelost.

Nechovat nenávisť k tomu, kdo nenávidí vás a šlape vám nohou po krku, vyžaduje velkou duchovní odolnost a neučit děti nenávidět si žádá ještě větší zázrak vnímavosti a dobroty. Černošští chlapci a dívky, kteří dnes čelí nepřátelskému davu, pocházejí z dlouhé linie nečekaných aristokratů – jediných skutečných aristokratů, které tato země kdy zplodila. Říkám „tato země“, protože jejich referenční rámec byl zcela americký.

„Problémem dvacátého století,“ napsal asi před šedesáti lety W. E. B. Du Bois, „je problém barevné linie.“ Děsivý a choullostivý problém, který ohrožuje, ne-li pokřivuje veškeré americké snahy vybudovat lepší svět – zde, jinde, jednoduše kdekoliv. Z tohoto důvodu je nyní třeba přehodnotit vše, v co, jak se sami domnívají, věří bílí Američané. Nežádoucí by bylo, kdyby se národy opět slučovaly na základě barvy své pleti. Dokud však my na Západě přisuzujeme barvě hodnotu, jíž ji obdařujeme, znemožňujeme spodině, aby se konsolidovala podle jiného principu. Barva pleti není lidská nebo osobní realita; je to realita politická. Takto rozlišovat je však natolik obtížné, že Západ tohoto rozlišení zatím nebyl schopen. A uprostřed této strašlivé bouře, tohoto ohromného zmatení, stojí černí příslušníci tohoto národa, kteří nyní musí sdílet osud národa, jenž je nikdy nepřijal, do nějž byli přivezeni v okovech. Pokud tomu tedy tak je, není jiné volby než všemožně se vynasnažit tento osud změnit, a to bez ohledu na rizika – vypovězení, věznění, mučení, smrt. V zájmu našich dětí, aby byl účet, který budou muset zaplatit, co nejnižší, je třeba dát si pozor a neutíkat se k iluzím – a hodnota přičítaná barvě kůže je vždy a všude a napořád iluzí. Vím, že žádám nemožné. Ale v naší době, jako v každé době, je nemožné to nejmenší, co lze žádat – a odvahu koneckonců dodává podívaná, kterou skýtá lidská historie obecně a historie amerického černocho zejména, neboť nevypovídá o ničem menším než o neustálém uskutečňování nemožného.

Vybráno z: The New Yorker.

Žveřejněno v tištěném vydání ze 17. listopadu 1962.

HUMANISTICKÝ POHLED TONI MORRISON

- [32:49] A když skutečně chcete někomu něco brát, někoho utlačovat a někomu v něčem bránit, musíte mít důvod opovrhovat svou obětí. Tam, kde existuje rasismus jako myšlenka, veškerou sílu oběti vždy vysála hra s jeho sebejistotou. Je to vlastně onen červený plášť, kterým toreador mává býku před hlavou. Má jen rozptýlit, odvést býkovu pozornost od jeho síly a energie, zaměstnat ho něčím jiným, než na co by se měl soustředit. Kýženým důsledkem bylo vymezit černochoy jako reakci na přítomnost bělochů.
- [33:48] Nikdo si vlastně nemyslel, že černoši jsou podřadní. Ani Benjamin Franklin, ani pan Byrd, ani Theodore Roosevelt. Jen doufali, že se tak budou chovat. Jen doufali, že černoši uslyší coonské písně, uslyší posměšky, a budou plakat nebo zabíjet nebo se podvolí nebo začnou být jeden jako druhý. Nikdy si nemysleli, že černoši jsou líní – nikdy. Nejen proto, že dělali veškerou práci. Ale rozhodně doufali, že se nikdy nepokusí naplnit své ambice.
- [35:46] Je proto důležité vědět, kdo je skutečným nepřítelem, a znát účel, velice závažný účel, rasismu, což je rozptýlení. Odvádí vás od práce. Nutí vás donekonečna vysvětlovat důvod své existence. Někdo řekne, že nemáte žádný jazyk, a tak strávíte dvacet let dokazováním, že ho máte. Někdo řekne, že vaše hlava nemá řádný tvar, a tak pověříte vědce, aby se věnovali tomu, že má. Někdo řekne, že nemáte žádné umění, a tak ho někde vyšťouráte. Někdo řekne, že nemáte žádná království, a tak to někde vyšťouráte.
- [39:45] Rasová ignorance je věznice, ze které není úniku, protože nemá dveře. A instituce, vlády, domovy po celém světě řídí staří, prastarí muži a staré, prastaré ženy, kteří potřebují věřit ve svůj rasismus a potřebují, aby na ně oběti rasismu

soustředily veškeré své tvůrčí schopnosti. A jsou velmi snadno rozpoznatelní.

Jsou to ti nedůtkliví, kteří se nazývají hrdými, a jsou to ti přezíraví, kteří se nazývají vybíravými, a jsou to ti zlomyslní, kteří se nazývají spravedlivými. Vyžívají se v nezdarech těch, kteří nejsou jako oni; jsou to ti, kdo poměřují své bohatství zoufalstvím chudých. Jsou to ti, kdo poznají osobní úspěch jen tehdy, když najdou nedostatky v jiných rasových a etnických skupinách. Jsou ve věznicích, které si sami postavili, a jejich ignorance a jejich zabrzděný emocionální růst způsobuje, že jim zůstává rozum stát. [40:16]

My jsme morální obyvatelé země. A popírat to znamená ležet ve vězení. Ale jistě, vyskytuje se tu krutost, a protože krutost ničí pachatele, stejně jako ničí oběť, je to nesmírně záhadná věc. Když se však podíváte na svět jako na jednu dlouhou brutální hru mezi „námi“ a „jimi“, narazíte na další záhadu. A to je záhada jizvy ve tvaru stromu a kanárka, který by mohl zpívat na koruně jizvy. [42:06]

Vybráno z: Portland State University's Oregon Public Speakers Collection: "Black Studies Center public dialogue. Pt.2," May 30, 1975.

ÚRYVKY

TONI MORRISON

Má závislost na paměti jako důvěryhodném zdroji zažehnutí je zřejmě úzkostlivější než u většiny autorů beletrie – ne proto, že píšu (nebo chci psát) autobiograficky, ale protože si naléhavě uvědomuji, že píšu ve společnosti, která má výrazný rasový podtón a která může ochromit představivost, a také to dělá. Přívlastky poukazující na centralitu, marginalitu, minoritu, gesta přivlastněných a přivlastňujících si kultur a literárních dědictví, tlak na zaujetí postoje – to vše se objevuje, když mé věci čtou nebo kritizují nebo když tvořím. Je to nesnesitelný i nevyhnutelný stav. Kladou mi prapodivné otázky, nepředstavitelné, kdyby je položili jiným spisovatelům: Myslíte, že budete někdy psát o běloších? Není to strašné, být označována za černošskou spisovatelku?

Chtěla jsem, aby má představivost byla co nejméně zatížená a co nejzodpovědnější. Chtěla jsem vybudovat svět kulturně specifický i „bezrasový“. To všechno se mi jevilo jako projekt plný paradoxů a rozporů. Západní nebo evropští spisovatelé věří nebo se mohou rozhodnout věřit, že jejich dílo je přirozeně „rasy prosté“ nebo „rasy přesahující“. Zda tomu tak je, nebo není, to je jiná otázka – skutečnost je taková, že se tímto problémem netrápili. Mohou pokládat za samozřejmé, že tomu tak je, protože „postižení rasou“ jsou Ostatní – ať už jsou bílí, či ne. Takový je alespoň obecně vžitý názor. Pravda je ovšem taková, že „postižení rasou“ jsme všichni. Protože jsem chtěla stejnou suverenitu, musela jsem si vytvořit své vlastní beletristické projekty způsobem, který by, jak jsem doufala, osvobodil mě, mou práci a mou schopnost tu práci dělat. Měla jsem tři možnosti: zcela rasu ignorovat nebo se o to pokusit a psát o druhé světové válce nebo o domácích svárech bez odkazu na rasu. Tím by se však vymazala jedna, i když ne jediná, navýsost zásadní skutečnost dotýkající se mé existence a mé inteligence. Za druhé, mohla jsem se stát chladnokrevným „pozorovatelem“, který píše o rasovém

konfliktu anebo rasové harmonii. Pak bych však byla nucena propůjčit ústřední místo převzatým myšlenkám centrality a tématem by vždy a navždy byla rasa. Nebo, za třetí, jsem se mohla vydat na nové území: najít způsob, jak osvobodit svou představivost od toho, co ukládá a čím omezuje rasa, a prozkoumat důsledky její centrality ve světě a v životě lidí, o kterých jsem si tolik přála psát.

Vybráno z: Toni Morrison: Mouth Full of Blood. Essays, Speeches, Meditations. Chatto & Windus, 2019.

Coby ženy byly otrokyně ze své podstaty zranitelné vůči všem formám sexuálního nátlaku. Zatímco nejbrutálnější tresty mužů spočívaly v mrskání a mrzačení, ženy byly mrskány a mrzačeny a k tomu znásilňovány. Znásilnění bylo ve skutečnosti nemaskovaným vyjádřením otrokářovy ekonomické nadvlády a dozorcovy kontroly nad černoškami jako dělnicemi. Speciální týrání uplatňované na ženách proto usnadňovalo bezohledné ekonomické zneužívání jejich práce.

Angela Y. Davis: Women, Race & Class. 1981.

Rasová smlouva zakládá rasové uspořádání, rasový stát a rasový justiční systém, kde je jasně vymezen status bělošských a nebělošských obyvatel, ať již na základě práva, či zvyklosti. A účelem tohoto státu, na rozdíl od neutrálního státu založeného na klasické společenské smlouvě, je mimo jiné výslovně udržet a reprodukovat tento rasový pořádek, zajistit výsady a výhody plnohodnotných, bílých občanů a zachovat podřízenost nebělošských obyvatel.

Charles W. Mills: The Racial Contract. 1997.

Příběh dokládá v mnoha ohledech staré rčení: „Čím více se věci mění, tím více zůstávají stejné.“ Každá generace uplatňovala nové taktiky k dosažení stejných cílů – cílů, ke kterým se hlásili otcové zakladatelé. Argumenty a zdůvodnění omílané na podporu rasového vyloučení a diskriminace se v různých podobách měnily a vyvíjely, ale výsledek zůstal do značné míry stejný.

Michelle Alexander: The New Jim Crow: Mass Incarceration in the Age of Colorblindness. 2010.

Za mého života, když člověk nemyslel na rasu, mohl si tím vysloužit znásilnění, bití, zabití. Když jste se po setmění zastavili na toaletu nebo na jídlo ve městě „zapadajícího slunce“,

mohli vás zatknout nebo jste mohli navždy zmizet. Pokud jste se v Chicagu nachomýtlí ve špatné čtvrti, mohli na vás zaútočit běloši vyzbrojení baseballovými pálkami. FBI sestavila v roce 2009 zprávu o 3 816 případech rasově motivovaných trestných činů z nenávisti za tento jediný rok; 83 procent obětí byli lidé barevné pleti. Běloši jsou lidé, kterých je třeba se obávat, protože nemají výčitky, když vám ublíží – slovy nebo fyzickým násilím. Toto poučení se neustále potvrzuje. Protože jsme se jím řídili, dokázali jsme přežít. Oprostit se od toho je těžké.

*Thomas Norman DeWolf a Sharon Leslie Morgan:
Gather at the Table. 2012.*

Rasismus není emoce nebo stav mysli, jako nesnášenlivost, úzkoprsost, nenávist nebo zlomyslnost. Kdyby to tak bylo, bylo by snadné ho zdolat; většina lidí myslí věci po většinu času dobře a v každém případě obvykle věnuje své úsilí jiným cílům. Rasismus je v první řadě sociální praktika, což znamená, že je to čin a zdůvodnění činu, nebo obojí najednou. Rasismus bere vždy jako samozřejmost objektivní realitu rasy, jak je vymezena, a proto je důležité zohlednit jejich odlišnost. Zkratkovité vyjádření přetváří rasismus neboli něco, co dělá agresor, v rasu neboli v to, co je terčem, a to tak šikovně, že je to snadné přehlédnout.

Karen a Barbara Fieldsovy: Racecraft. The Soul of Inequality in American Life. 2014.

To nás přivádí k dalšímu, stejně významnému ideálu, který Američané implicitně uznávají, ale k němuž se vědomě nehlásí. Američané věří v realitu „rasy“ jako vymezeného, nepochybného rysu přirozeného světa. Rasismus – potřeba přiřadit lidem rysy, které jsou jim vrozeny, a pak je ponížovat, degradovat a ničit – nevyhnutelně plyne z tohoto neměnného stavu. Rasismus je tak podáván jako nevinné dítě matky přírody a nezbyvá než litovat převážení otroků z Afriky nebo

Cesty slz, stejně jako litujeme zemětřesení, tornáda nebo jiného jevu, na jehož vzniku se nepodílel člověk.

Ta-Nehisi Coates: Between the World and Me. 2015.

Přehled zpráv za Obamova působení často připomínal ročenku černošských úmrtí a vyvolával morbidní a depresivní dilema pro muže a ženy černé pleti. Proč se příslib a potenciál tak transformativního prezidentství ještě neprojevil v životech těch, kdo ho zvolili? Ani historické Obamovo prezidentství nedokázalo prolomit zavedený pořádek, kdy dodržovat pravidla nestačilo, aby byl člověk v bezpečí. Jakou ochranu nabídlo černé předsednictví, když, jak kdysi napsal James Baldwin, svět je bílý a my jsme černí?

Wesley Lowery: They Can't Kill Us All. 2016.

V několika posledních letech sílící hlasy barevných obyvatel spolu s rozsáhlým šířením videodůkazů brutality a nespravedlnosti vůči osobám barevné pleti posunuly naléhavost rasismu v Americe do popředí našeho povědomí. Rasa už není něco, co se lidé mohou rozhodnout přehlížet. Někteří z nás mluví celou dobu, ale nebyli jsme vyslyšeni. Jiní se pokoušejí zvednout hlas poprvé. Je to opravdu děsivá doba pro mnoho lidí, kteří si teď uvědomují, že Amerika není a nikdy nebyla oním utopickým tavicím kotlíkem, o kterém mluvili jejich rodiče a učitelé. Je to opravdu děsivá doba pro ty, kdo si právě teď uvědomují, nakolik bylo tolik lidí barevné pleti po celou tu dobu právem dotčených, rozzlobených a vyděšených.

Ijeoma Oluo: So You Want to Talk About Race. 2018.

Proč je problematické „nebýt rasistou“? Je to tvrzení, které označuje neutralitu: „Nejsem rasista, ale nejsem ani agresivně proti rasismu.“ V boji proti rasismu však neutralita neexistuje. Opakem slov „být rasistou“ není „nebýt rasistou“. Tím

opakem je „být antirasistou“. Jaký je v tom rozdíl? Člověk přijímá myšlenku rasové hierarchie jako rasista, nebo rasové rovnosti jako antirasista. Člověk buď coby rasista věří, že problémy mají svůj původ ve skupinách lidí, nebo coby antirasista nachází původ problémů v moci a politikách. Člověk buď coby rasista dovolí, aby přetrvávala rasová nerovnost, nebo se rasové nerovnosti postaví coby antirasista. Cosi mezi tím, kdy člověk „není rasista“, neexistuje. Vyhlášení neutrality slovy „nejsem rasista“ je zakrýváním rasismu.

Ibram X. Kendi: How to Be an Antiracist. 2019.

Ve vaší době se stalo něco výrazného. Je to důsledek fotoaparátů v telefonech, ubývající bílé populace v Americe, ostré odezvy na černé prezidentství, setrvačnost amerického rasismu, policejních zásahů k zajištění veřejného pořádku. Je to epifora našeho věku: ruce vzhůru, nestřílet, nemůžeš dýchat, nemůžeš běhat, nemůžeš si hrát, nemůžeš řídit auto, nemůžeš spát, nemůžeš přijít o rozum, pokud nejsi připravený přijít o život, mrtvý, mrtvý, mrtvý. Bědujeme a naříkáme – kolik ještě piet? Protestujeme proti jejich smrti, protestujeme za naše životy.

Imani Perry: A Letter to My Sons. 2019.

INSPIRAČNÍ FÓRUM

Inspirační fórum přináší v diskuzích, přednáškách, rozhovorech a dokumentárních dialozích klíčová témata současnosti i budoucnosti. Hledá nové perspektivy a posiluje dialog. Vnáší do veřejného prostoru nové otázky o situaci lidstva i lidí. Inspirační fórum propojuje globální a lokální roviny, soustředí se na detail stejně jako na celek a objevuje hosty z nejrozumnějších prostředí. Místo v diskuzích a vystoupeních mají globální myslitelé stejně jako významní lokální aktéři, ženy a muži, mladší a starší generace i hlasy, které běžně nemají mediální pozornost.

Inspirační fórum
27. října – 6. listopadu

INSPIRATION FORUM

The Inspiration Forum brings up current and future topics in the form of discussions, presentations, interviews, and documentary conversations. It discovers new perspectives and intensifies the dialogue while opening new questions, related to the situation of humankind and people, in the public space. The Inspiration Forum connects the global and the local level, focusing on detail as well as the whole and introducing guests from various spheres of life. Global thinkers join our discussions and presentations side by side with prominent local actors, women, and men, the young and older generation, and voices that do not usually hit the headlines.

Inspiration Forum
October 27 – November 6

**INSPIRAČNÍ FÓRUM
ČTENÍ**

**INSPIRATION FORUM
READER**

OBSAH

- 197 Řetězový rozhovor / Transdisciplinární ohledávání
současných výzev a možných budoucích konstelací
- 211 Metabolismus mezidoby
Dalibor Knapp
- 212 Násilník ti kříží cestu
Kolektiv LASTESIS
- 214 Kulinářský materialismus
Andrea Provenzano, Philip Maughan, Nikolaj Medveděnko
- 216 Zemědělská simulace
Andrea Provenzano, Philip Maughan, Nikolaj Medveděnko
- 218 Brána mezi jedním a druhým světem
Arundhati Roy
- 220 Type Graph G-intro
Ž. Ji, A. Natarajan et al.
- 222 Balvan budoucnosti
Václav Janoščík
- 223 Mají dodávky potravin pro západní Evropu větší
hodnotu než zdraví východoevropských dělníků?
Costi Rogozanu, Daniela Gabor
- 230 Dovolená 2020
Sanket Kabdugle
- 231 Globální kapitalismus, pandemie, budoucnost
Sharif Abdel Kouddous & Mike Davis
- 244 Západ slunce na Marsu
Olivier de Goursac
- 247 Pokrok není pokrok, pokud není spravedlivý
Angélica Velasco Sesma
- 259 Selfie pořízené vozítkem Curiosity agentury NASA
pro průzkum Marsu
NASA/JPL
- 261 Bílé koleno, černý krk
Charles Mudede

CONTENTS

- 204 Chain interview / Transdisciplinary Inquiry Into
Contemporary Global Challenges and Future Scenarios
- 211 Metabolisms of Interregnum
Dalibor Knapp
- 213 A rapist in your path
Colectivo LASTESIS
- 214 Culinary Materialism
Andrea Provenzano, Philip Maughan, Nikolaj Medveděnko
- 217 Agrarian Simulation
Andrea Provenzano, Philip Maughan, Nikolaj Medveděnko
- 219 A Gateway Between One World and the Next
Arundhati Roy
- 220 Type Graph G-intro
Ž. Ji, A. Natarajan et al.
- 222 Boulder of the Future
Václav Janoščík
- 227 Are western Europe's food supplies worth more
than eastern European workers' health?
Costi Rogozanu, Daniela Gabor
- 230 2020 Holiday
Sanket Kabdugle
- 237 On Global Capitalism, Pandemics,
and the Struggles of Tomorrow
Sharif Abdel Kouddous & Mike Davis
- 244 Martian Sunset
Olivier de Goursac
- 253 Progress Isn't Progress Unless It's Fair
Angélica Velasco Sesma
- 259 High-Resolution Selfie Taken by NASA's Curiosity
Mars Rover
NASA/JPL
- 261 White Knee, Black Neck, What Do the Police Do?
Charles Mudede

ŘETĚZOVÝ ROZHOVOR

TRANSDISCIPLINÁRNÍ OHLEDÁVÁNÍ SOUČASNÝCH VÝZEV A MOŽNÝCH BUDOUČÍCH KONSTELACÍ

Inspirační fórum: Jaké vlastnosti má žádoucí budoucnost?

A jak může každý z nás přispět a napomoci tomu, aby nastala?

Ingerid S. Straume:

Norská publicistka a filozofka vzdělávání

Pevně věřím, že žádoucí budoucnost se bude utvářet demokraticky, tedy institucemi budovanými zdola, do kterých se zapojují všichni, nikoli těmi, jež ovlivňují globální korporace a jež těmto korporacím slouží. Instituce hrají ústřední roli, jelikož tvoří rámec, v němž se socializujeme, uvědomujeme si sami sebe a působíme na životní prostředí.

V žádoucí budoucnosti nebudou společnosti hierarchicky rozvrstveny. Domnívám se, že chceme-li se přiblížit budoucnosti, která je více žádoucí z ekologického hlediska, nemůžeme ignorovat stávající sociální konflikty mezi regiony na celém světě ani ty na Západě. Postoje těch, kteří berou v úvahu ekologii, jsou totiž velmi odlišné od postojů těch, kteří mají jiné starosti. Chceme-li vybudovat demokratickou, nehierarchickou budoucnost, je nutná určitá základní důvěra. A chceme-li se tomuto druhu důvěry přiblížit, myslím, že se musíme zaměřit na budování institucí, jež nahradí současné administrativní aparáty sloužící zájmům globálních korporací a jiných nedemokratických sil.

A jaké vlastnosti má podle mě žádoucí život a jak k nim může každý z nás přispět? Moje odpověď zní velmi jednoduše: musíme budovat živoucí, místní komunity, ve kterých můžeme žít vedle rostlin, hmyzu, jiných živočichů

a půdy. Je třeba značně omezit cestování a přepravu zboží, a právě to může ovlivnit každý z nás. Myslím, že v budoucnu se bude většina z nás zabývat různými činnostmi, například pěstováním potravin, výstavbou domů a péčí o druhé. Snad si odpoledne budeme moci číst nebo rybařit, jak řekli Marx a Engels. Možná budeme snít o návštěvě Marsu, ale vážně o ní uvažovat nebudeme.

Žádoucí budoucnost je nejspíš budoucnost, ve které budeme vědět, že můžeme dělat, cokoli se nám líbí, ale uvědomujeme si, že všechno bychom dělat neměli, abych citovala Cornelia Castoriadise. Žádoucí lidský svět se vyznačuje sebeomezením, protože jsme směřovali k hranicím „bezpečného operačního prostoru pro lidstvo“ (viz planetární hranice, jak je definuje Stockholm Resilience Centre) a rozhodli se od nich poodstoupit. Svět je omezený prostor, v němž se můžeme realizovat skrze společenství s jinými živými bytostmi. Je také křehký a je třeba jej udržet demokraticky.

Ingerid S. Straume: Bojíte se o budoucnost planety Země?
Proč / Proč ne?

Lukáš Likavčan:

Teoretik a výzkumník v oblasti filozofie technologií a politické ekologie

Pokud jde o samotnou planetu – geofyzikální, geologický a astronomický subjekt –, o budoucnost Země se nebojím. Planeta existovala dávno předtím, než se vyvinulo lidstvo, a bude tu i několik miliard let po našem zániku. Skutečné obavy mám z dlouhodobého přežití lidského druhu. Neříkám, že všichni vymřeme zítra nebo ode dneška za sto let. Ale protože jsme zapomněli, co znamená dlouhodobě plánovat (řekněme na staletí či tisíciletí), máme menší naději na přežití, protože se stává spíše otázkou náhody než záměrného uspořádání naší budoucnosti. Naším úkolem je totiž přežít na planetě, které je naše přežití lhostejné, což vyžaduje neustálé plánování a přizpůsobování se

novým podmínkám. Pochybuji, že to dokážeme, pokud nepřehodnotíme, co znamená žít společně s jinými lidmi, živočichy, rostlinami, kameny a ekosystémy obecně.

Lukáš Likavčan: Jak se ve snaze o technologické inovace vyhnout opakování koloniálního násilí vůči Africe?

Jonathan Ledgard:

Myslitel v oblastech technologií, přírody a afrických ekonomik

To je důležitá otázka, jež musí ovlivňovat pokusy zavádět vznikající technologie v Africe. Týká se totiž vlastnictví. Kdo je vlastníkem IP adres? Afrika jich musí vlastnit víc. Je tu také subtilnější otázka optimalizace a kapitálu: co se stane s Afrikou, pokud cílem optimalizací technologických firem bude spíše dosažení zisku než účel? Musíme však být pozitivní a mít fantazii. Jak může být Afrika pomalá a rychlá zároveň? V otázce technologií je třeba učinit jednoduchá rozhodnutí. Mají být v afrických městech auta? Mají masné bílkoviny v Africe pocházet z průmyslových farem? Má se Afrika účastnit vesmírného závodu? V roce 1963 dosáhl počet obyvatel Afriky 305 milionů. V současnosti činí 1,4 miliardy. V roce 2050 to bude 2,8 miliardy. Afrika je tedy již dnes zemí budoucnosti. Vymyká se koloniálním a postkoloniálním narativům. V tomto smyslu ukazuje cestu Wakanda.

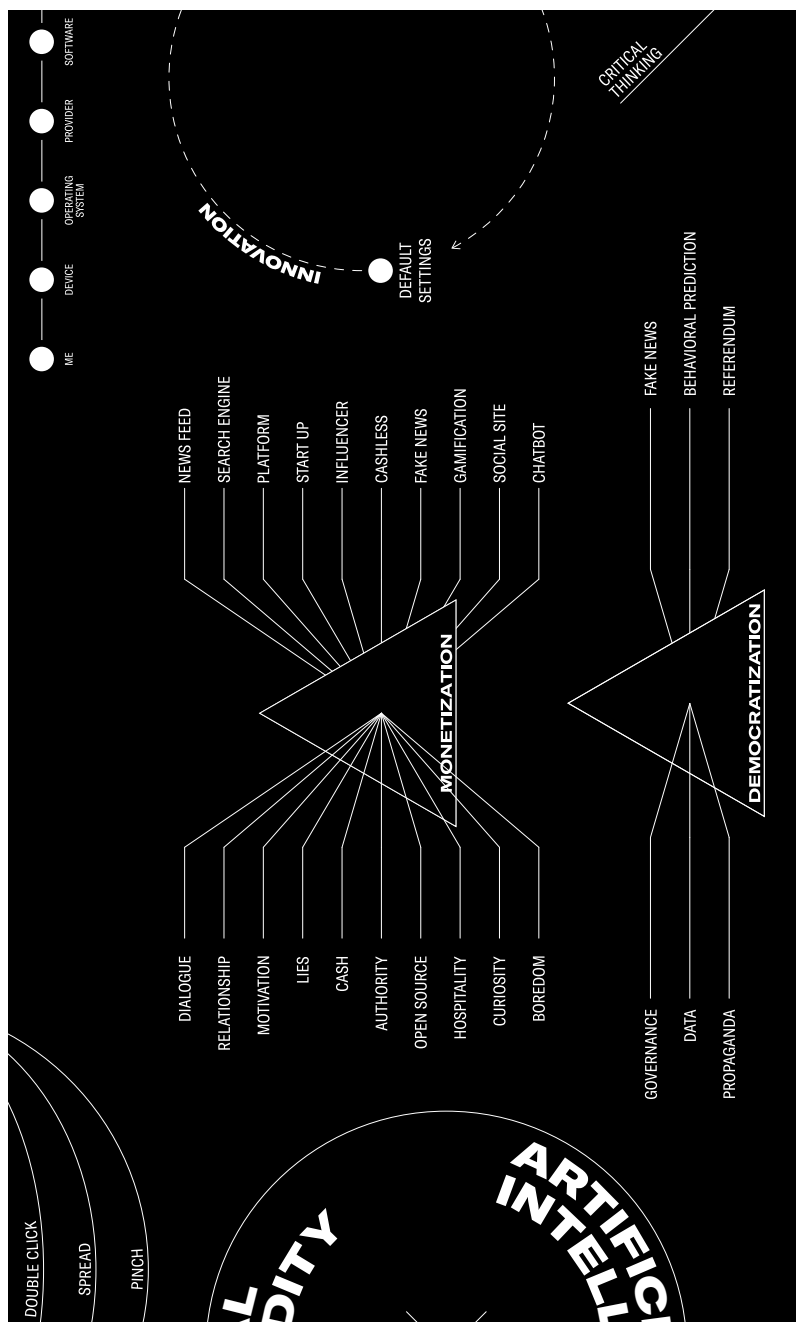
Jonathan Ledgard: Jak dnes můžeme investovat do žen a dívek ve venkovských oblastech Afriky, abychom jim umožnili chránit tamní komunity před klimatickou změnou?

Ndoni Mcunu:

Klimatická vědkyně, zakladatelka a výkonná ředitelka neziskové organizace Black Women in Science

Můžeme investovat do zviditelňování práce, kterou v současnosti dělají nebo na kterou aspirují, v mezinárodních

Metabolismus mezidoby. Screenshot z videa Metabolic Structures Dalibora Knappa
Metabolisms of Interregnum. Screenshot from the video Metabolic Structures made by Dalibor Knapp, 2019.
Credit: Dalibor Knapp, Ždeněk Růžička (graphic design)

NÁSILNÍK TI KŘÍŽÍ CESTU

český překlad

Patriarchát je soudce,
který nás soudí za to, že jsme se narodily,
a naším trestem
je násilí, které nevidíte.

Vraždění žen.
Beztrestnost pro vraha.
Mizení.
Znásilnění.

A nebyla to moje vina, je jedno, kde jsem byla a co jsem měla
na sobě.

Ten násilník jsi ty.

Je to policie,
soudci,
stát,
prezident.

Represivní stát je násilník.

Ten násilník jsi ty.

„Spi klidně, nevinná dívko,
bez obav z lupiče,
nad tvými sny bdí s úsměvem
tvůj hodný a láskyplný polda.“

Ten násilník jsi ty.

*Kolektiv LASTESIS, inspirováno slovy Rity Segady,
Valparaiso, Chile, 2019
(redakčně kráceno)*

A RAPIST IN YOUR PATH

English translation

The patriarchy is a judge
that judges us for being born
and our punishment
is the violence you don't see.

It's femicide.
Impunity for the killer.
It's disappearance.
It's rape.

And the fault wasn't mine, not where I was, not how
I dressed.

The rapist is you.

It's the cops,
The judges,
The state,
The president.

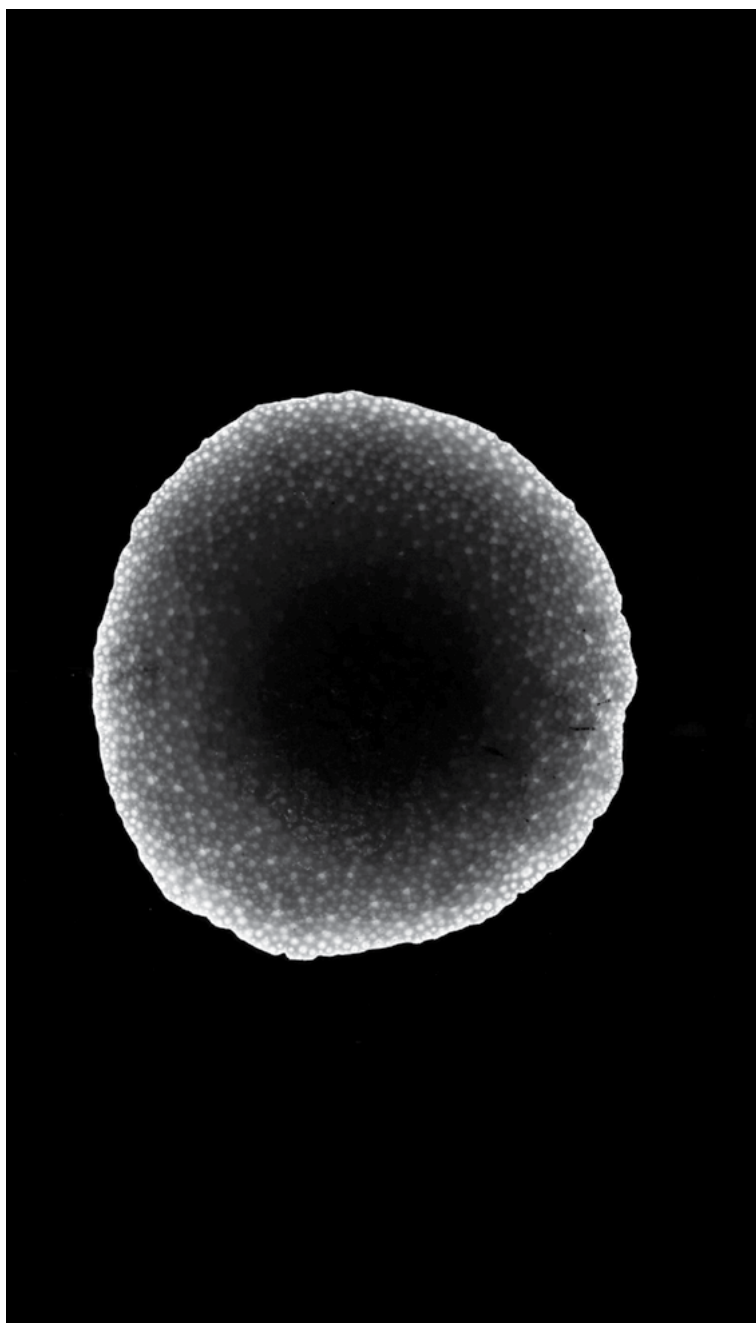
The oppressive state is a rapist.

The rapist is you.

"Sleep calmly, innocent girl
Without worrying about the bandit,
Over your dreams smiling and sweet,
watches your loving cop."

The rapist is you.

*Colectivo LASTESIS, based on the words of Rita Segado,
Valparaiso, Chile, 2019
(editorially shortened)*

Culinary Materialism, Or Attempt to Introduce Viable Food System by 2050: "Under food lies a new universalism and expansive mathematico-chemical horizon that reaches well beyond the closed sentimentalism of a bourgeois gastro-culture. There is no condition of pastoral innocence to which we can return. In fact, liberating food from the performance of an idealised past may require more alienation rather than less."

Kulinářský materialismus aneb Pokus zavést do roku 2050 životaschopný potravinářský průmysl: "Za potravinami se skrývá nový univerzalizmus a rozpínavý matematicko-chemický horizont, sahající daleko za uzavřenou sentimentalitu měšťácké gastrokultury. Neexistuje stav idyllické, venkovské nevinnosti, k němu se lze vrátit. Osvobodit potraviny od povinnosti rekonstruovat zidealizovanou minulost si ve skutečnosti vyžádá spíše větší než menší míru odcizení."

Credit: Black Almanac, The Terraforming program of The Strelka Institute

vidím tě!

